

Lapin alueelliset kehitysnäkymät

Syksy 2022

	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi sitten	Viisi vuotta sitten	Muutos vuodessa	Muutos viidessä vuodessa
Väkiluku	2021	176 494	176 665	180 207	-0,1 %	-2,1 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2022	7 995	9 210	10 935	-13,2 %	-26,9 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2022	757	1 028	1 300	-26,4 %	-41,8 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2022	2 422	3 172	3 272	-23,6 %	-26,0 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2022	9,9 %	11,4 %	13,3 %	-1,5 %-yks.	-3,4 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2022	4 571	3 428	2 462	33,3 %	85,7 %

Yleiskuva alueiden tilanteesta ja näkymistä

Pohjoisen toimintaympäristön mahdollisuudet huomioiden Lapin tulevaisuuden näkymät ovat edelleen kokonaisuutena positiiviset. Globaalit kriisit ja niiden kerrannaisvaikutukset elinkeinoelämään yhdessä työvoiman saatavuushaasteen kanssa voivat kuitenkin olla jarruttavia tekijöitä yritysten kasvulle ja kehittymiselle. Lapin elinkeinoelämän visio on olla pohjoisen Euroopan solmukohta, joka yhdistää luonnon kestävästä käytöstä vastuulliseen kasvuun. Ilmastonmuutos ja luontokato ovat vahvasti toimintaympäristöä muuttavia asioita nyt ja tulevaisuudessa. Lapin mineraalit, bioraaka-aineet, kiertotalous ja uusiutuva energia ovat keskeisessä roolissa vihreän sähköistyvän yhteiskunnan toteuttamisessa, omavaraisuudessa ja huoltovarmuudessa. Elinkeinoelämän tukijalat, kaivannais- ja metalliteollisuus, matkailu ja metsät, luovat pohjan laajalle investointipotentiaalille. Kasvua haetaan vahvistamalla perinteisten ja uusien toimialojen toimintamahdollisuuksia, joita tuetaan elinkeinolähtöisellä älykkäällä erikoistumisella.

Lapin yritykset haluavat kasvaa myös kansainvälisillä markkinoilla. Lapin tavoitteena on kehittyä entistä vahvemiksi logistiseksi solmukohdaksi, jossa pohjoisen ja kansainvälisten markkinoiden toimijat kohtaavat. Lapin keskeinen sijainti osana pohjoista Eurooppaa tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden osallistua Pohjois-Ruotsin ja Pohjois-Norjan investointeihin. Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisosien investointipotentiaalin kokonaissumma vuoteen 2030 ylittää 160 miljardiin euroon, josta Lapin osuus noin 18 miljardia euroa. Menestys vaatii tehokaiden kansainvälisten logististen yhteyksien kehittämistä eri puolelle Lappia ja Lapin sisällä.

Suomen ja Ruotsin rautatieverkot yhdistävän radan sähköistysurakka on käynnissä. Raidetyhteyttä Kemijärvi-Sodankylä-Kittilä-Kolari selvitetään maakuntakaavoitusta varten. Enontekiö suunnittelee tulevaisuudessa lentojen aloittamista sähkölentokoneilla välillä Rovaniemi-Enontekiö-Tromssa. Nykyinen maailmanpoliittinen tilanne nostaa läntisten yhteyksien kehittämisen tärkeyttä ja osana sitä yhteyksiä Lapista ja muualta Suomesta Norjan satamiin. Tämä edellyttää myös nykyistä vahvempaa panostamista toimivaan ja hyväkuntoiseen tieverkkoon. Lapin 14 rajanylityspaikkaa ja niille johtavat tieosuudet ovat tärkeitä kansainväliselle liikenteelle. Raskasta liikennettä kulkee erityisesti Norjan raja-asemien kautta koko Suomeen. Tornio-Haaparanta on yksi Skandinavian vilkkaimista maarajanylityspaikoista.

Suurhankkeet, positiiviset ja negatiiviset rakennemuutokset, Venäjän hyökkäyssota ja erilaiset kriisit haastavat toimintatapoja ja toimijoita uusiin ratkaisuihin. Useat samanaikaiset poikkeustilat heikentävät ennustettavuutta voimakkaasti. Keskeiset toimijat ovat tunnistaneeet tarpeen yhteistyölle sekä alueellisten että valtakunnallisten tahojen kanssa. Syksyn aikana Lapissa käynnistyy teollisuusstrategian valmistelu. Pohjoismaiden välisen yhteistyön merkitys on lisääntynyt ja kiinnostus yhteistyötä kohtaan kasvamassa. Pohjoiskalotin neuvosto on ehdottanut, että Suomi, Ruotsi ja Norja valmistelisivat hallitusten välisen Yhteinen Pohjoinen -ohjelman, joka vauhdittaisi uusiutuvien energiamuotojen käyttöönottoa ja biomateriaaleihin siirtymistä. Hankeyhteistyö Venäjän kanssa on loppunut.

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset heikentävät luottamusta tulevaan vuosien ajan. Tällä hetkellä merkittävimpiä vaikutuksia ovat raaka-aineiden saatavuus, energiakriisi, polttoaineiden ja korkojen nousu ja inflaatiokehitys, jotka heijastuvat laajasti eri toimialoille. Energian hintojen nousu sekä tarve vähentää tuontienergiariippuvuutta vauhdittavat Suomen ja Ruotsin Perämeren rannikkoseudun vetytaloussuunnitelmia mukaan lukien Kemi-Tornio alueen teollisen infrastruktuurin mahdollisuudet vetytaloudelle.

Väestökehitys on kääntynyt Lapissa myönteisemmäksi. Maahanmuuton lisäksi myös kuntien välinen nettomuutto oli viime vuonna ensimmäisen kerran positiivinen vuoden 1962 jälkeen. Myönteinen kehitys on jatkunut tänä vuonna, ja kahdeksan Lapin kuntaa on onnistunut kerryttämään muuttovoittoa kuntien välisessä nettomuutossa viimeisen

vuoden aikana. Rovaniemi, Kittilä ja Inari sijoittuivat valtakunnallisessa vertailussa 30:n eniten nettomuuttoa saaneen kunnan joukkoon. Muita muuttovoittoisia kuntia Lapissa olivat Pello, Kolari, Enontekiö, Ranua ja Pelkosenniemi. Monipaikkaisuus ja etätyö tukevat Lapin väestökehitystä. Ulkomaalaisten ja vieraskielisten määrä ja osuus Lapin väestöstä on kasvussa, mitä työperusteisen maahanmuuton edistäminen nopeuttaa.

Ukrainalaisten maahantulon myötä perustettu Lapin laajamittaisen maahantulon yhteistyöryhmä kokoontuu säännöllisesti. Vastaanottokapasiteettia on lisätty, ja SPR:n Lapin piirin vastaanottokapasiteetti on Lapissa noin 1 000 henkilöä. Lisäksi monessa kunnassa asuu ukrainalaisia yksityismajoituksessa. Maahanmuuttoviraston kuntamajoituksen lisätoimintamallin sopimuksia on tehty kolmen kunnan kanssa, ja neuvotteluja käydään kahden kunnan kanssa. Myös Venäjän osittaisen liikekannallepanon aiheuttamaan laajamittaiseen maahantuloon ja mahdollisiin turvapaikkahakemuksiin varaudutaan.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vaikutukset huomioiden

Alkuvuoden myönteiset suhdannenäkymät ovat muuttuneet Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Sodan vaikutukset energian hintaan, tuotantokustannuksiin ja yleiseen epävarmuuteen laskevat yritysten odotuksia selvästi alkuvuoteen verrattuna. Tuoreimman barometrin mukaan mikro- ja pk-yrittäjien suhdanneodosten heikkeneminen on ollut voimakkainta teollisuudessa ja kaupassa. Rakentamisessa on vielä jossain määrin positiiviset odotukset, muilla toimialoilla näkymät ovat painuneet negatiivisiksi. Lappilaisten pk-yritysten rahoitustarve on viimeisen 12 kuukauden aikana ollut hieman kasvussa. Suurin osa rahoitustarpeista kohdistuu Lapissa edelleen investointeihin. Huolestuttavaa on, että suhdanteista johtuvan käyttöpääomatarpeen rahoituksen osuus on selvästi kasvussa. Sen sijaan rahoitustarpeet omistusrakenteeseen tai yrityskauppoihin ovat selkeästi vähentyneet.

Yrityksillä on lisääntyvää tarvetta saada tilanteeseen liittyvää neuvontaa, sparrausta ja konsultointia sekä kehittää omaa osaamista. Tuottavuutta ja työhyvinvointia -palveluhankkeen tavoitteena on antaa työvälineitä yrityksille selvitä kriiseistä ja löytää liiketoiminnalle mahdollisia uusia suuntia, markkinoita sekä tuote- ja palveluaihioita uuteen markkinatilanteeseen. Yritys- ja kehittämisrahoituksen kysyntä on ollut hyvää, mutta uhkakuvia on näköpiirissä. Investointeja on siirtymässä ja peruuntuu osittain. Yritykset pyrkivät hahmotamaan taantumien syvyyttä ja tulevia markkinoita.

Lapin yrittäjien ikärakenteesta johtuen omistajanvaihdosten tarve on kasvussa. Lapin yrittäjien omistajanvaihdoshanke järjestää syksyn aikana valmennusta lähivuosina yritystoiminnasta luopumista suunnitteleville yrittäjille. Myös yritysten kehittämispalveluja voidaan käyttää esim. yrityksen omistajanvaihdoksen alkuvaiheen valmisteluun ja toteutuksen suunnitteluun.

Oppilaitokset ovat panostaneet toimintaympäristöjen kehittämiseen. Haasteena on saada lappilaiset yritykset vahvemmin mukaan TKI-toimintaan ja hyödyntämään tarjolla olevia rahoitusmahdollisuuksia. Haasteena on myös lisätä ymmärrystä palvelumuotoilun ja muotoilukonsultaation hyödyntämisestä ja mahdollisuuksista TKI-toiminnan tukena.

Lapin Kauppakamarin investointipotentialiselvityksen mukaan Lapin investointipotentiali vuoteen 2030 on noin 18 miljardia euroa, josta yli 10 miljardia kohdistuu teollisuuteen, 4 miljardia energiasektorille ja 1,4 miljardia euroa matkailuun. Suuri osa Lapin teollisista investoinneista liittyy vihreän siirtymän toteuttamiseen. Energiasektorilla on isossa roolissa tuulivoiman rakentaminen ja muihin uusiutuviin polttoaineisiin liittyvät kehittämissuunnitelmat.

Metsä Fibre rakentaa uutta tehdaskokonaisuutta Kemiin vajaalla kahdella miljardilla eurolla. Tehtaan rakentaminen etenee suunnitellusti ja asennukset ovat kuumimmillaan. Biotuotetehdasprojektin kotimaisuusaste on 70 prosenttia. Työmaalle on kirjattu tähän mennessä 1 500 eri yritystä, joista noin 500 yrityksen työkohde on työmaalla yhtä aikaa. Suurin osa yrityksistä on kotimaisia, ja suomalaisyrityksistä suurin osa on Lapista ja Pohjois-Pohjanmaalta.

Stora Enson lakkautettua Kemin tehtaan on Veitsiluodon saari jäänyt vajaalle käytölle. Alueesta ovat olleet kiinnostuneita mm. puun jatkojalostus-, kierrätys- ja kiertotalous- sekä metallin- ja mineraalijalostuksen toimijat. Nevel on ostanut Veitsiluodon alueen kaukolämpöliiketoiminnan ja uudet sopimukset varmistavat palvelun jatkumisen alueen asukkailla sekä kiinteistöihin. Tekstiilikierrätykseen erikoistuva Infinited Fiber Company ilmoitti kesällä suunnittelevansa alueelle noin 400 miljoonan euron investointia tekstiilijätteestä uutta tekstiilikuitua tuottavaan tehtaaseen.

Lapin teollisuuden veturi teräsyhtiö Outokumpu on korjannut talouttaan voimakkaasti viimeisten parin vuoden aikana. Yhtiön velkataakka on keventynyt merkittävästi, ja voidaan olettaa, että lähivuosina nähdään uusia investointeja. Teollisuuspalveluyrityksillä on ollut kiivaasti töitä kotimaassa tuulivoimarakentamisen, kaivosten ja metsäteollisuuden suurhankkeiden parissa sekä Pohjois-Ruotsin uusien teollisuushankkeiden ja Kiirunan alueen rakentamisessa.

Lapin kaivokset tuottavat raaka-ainetta teollisuuden ja sähköistyvän yhteiskunnan tarpeeseen. Kaivosten vuosittaiset investoinnit ovat useita satoja miljoonia, millä on merkittävä vaikutus aluetalouteen Lapissa ja palveluhankintojen myötä laajemmin. Kaivosten kokonaislouhinta pysyi viime vuonna edellisen vuoden tasolla. Yhtiöiden panostukset malminetsintään ovat noin 50 miljoonaa eurossa vuodessa. Malminetsintä ja kehittyneet menetelmät edistävät uusien kaivosten käynnistymistä. Arvioiden mukaan suunnitteilla olevista kaivoshankkeista 1–3 lähtee toteutukseen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Rakennusalan tietopalveluihin erikoistuneen RPT Oy:n mukaan Lapissa oli syyskuun lopussa käynnissä noin 100 rakennushanketta (mukana ei ole matkailurakentamista). Rakennushankkeet kohdistuvat eri puolille Lappia, eniten Rovaniemelle, Tornioon ja Inariin. Raaka-ainepula ja hintojen nousu on kohdannut myös rakentamista. Meneillään olevan Lapin keskussairaalan laajennustyömaan lisäksi Rovaniemellä aletaan kaavoittaa paikkaa uudelle paloasemalle. Lisäksi useissa kunnissa on kouluhankkeita. Asunto- ja liikerakentamista on Rovaniemen lisäksi pistemäisesti eri puolilla Lappia. Teollisuusrakentaminen jatkuu Kemi–Tornio-alueella. Matkailurakentaminen on elpynyt ja etenkin loma-asuntojen rakentaminen on vilkasta. Maarakennusalaan liittyvät epävarmuustekijät väistyivät Metsä Fibren investoinnin myötä, sillä siihen on kytköksissä useita väyläinfrahankeita. Lisäksi teiden parannuskohteita on eri puolilla Lappia. Suurimpia kohteita ovat Sodankylän Jeesiöjoen sillan uusiminen sekä Vt 4 liittymien parantaminen Simossa. Hankkeeseen kuuluu Karsikon ja Ranuantien eritasoliittymän rakentaminen ja Simon taajaman kohdan liittymäjärjestelyt. Tulevien vuosien hankeohjelmassa on Tervolan sillan uusiminen. Valtion lisätalousarvioesityksessä varaudutaan Suhangon kaivoksen tieyhteyden rakentamiseen yhteis- ja jälkirahoitusmallilla.

Ahdinkoon ajautuneella matkailu- ja ravintola-alalla tuleva talvikausi näyttää positiiviselta. Kuitenkaan osa alan yrityksistä ei usko näillä energian ja ruoan hinnoilla selviävänsä kevääseen. Talvikauden onnistumiseen vaikuttaa merkittävästi myös työvoiman saatavuus. Lapin vetovoima ei ole hävinnyt kriisien myötä. Talvikauden varaustilanne on hyvä ja ohjelmopalveluyritysten osalta huippuvuosien tasoa. Lappiin on luvassa ennätysmäärä lentoja Keski-Euroopasta. Kansainvälisiä reittilentoja tulee Rovaniemelle, Kittilään ja Ivaloon. Enontekiölle on varausten mukaan tulossa charterlentoja niin, että lentoaseman matkustajaennätys tulee ylittymään. Venäjän ilmatilan sulkeminen hidastaa yhteyksiä Kaukoidästä Lappiin, mikä vaikuttaa aasialaisten, erityisesti japanilaisten, matkailijamääriin.

Syksyn ruskamatkailijat ovat palanneet etenkin Länsi-Lappiin ja asiakkaat käyttävät ravintoloissa rahaa viime vuosia enemmän. Sallan kansallispuiston avaaminen on tuonut uuden lisän Itä-Lapin luontomatkailuun ja Lapin kansallispuistoverkostoon. Tilastokeskuksen mukaan yöpymisvuorokausien määrä on kasvanut Lapissa tammi-heinäkuussa 65 prosenttia verrattuna viime vuoteen, ja vuotta 2019 ollaan jäljessä enää viisi prosenttia. Kehittämistoiminnassa panostetaan matkailun ympärivuotisuuteen ja lumettomaan aikaan. Esimerkiksi Kilpisjärvellä rakennetaan juhannuksena avatun hotellin lisäksi toista ympärivuoden auki pidettävää hotellia. Pyöräilyinfraan panostetaan usealla matkailupaikkakunnalla ja pyöräilyn tarpeita huomioidaan myös osana rinne- ja hissi-investointeja.

Maatalouden kustannusrakenne on muuttunut kestävämmäksi sähkön, polttoainesten, lannoitteiden ja rehujen hinnannousun myötä. Tuotannosta luopuneita tiloja on paljon, ja lopettamista harkitsee yhä useampi. Hankalassa asemassa ovat viimeisten vuosien aikana isoja investointeja tehneet tilat. Kaikilla ei kuitenkaan mene huonosti.

Sukupolvenvaihdoksia ei juurikaan tapahdu, koska nuoret eivät uskalla lähteä alalle. Yrittäjiä ja työvoimaa on siirtynyt muille aloille. Tornionjoen lohisaalis oli kalastuskaudella 2022 pienempi kuin edellisinä vuosina, mutta matkailullisesti kausi oli kohtuullinen. Tenonjoella ei ole kahtena viime kesänä harjoitettu lohikalastusta, mikä on heikentänyt Utsjoen aluetaloutta.

Puukauppavuosi on ollut kohtalainen, mutta polttoaineiden hintakehitys on nostanut korjuu- ja logistiikkakustannuksia. Hankalin tilanne on puunkuljetuksissa. Lannoitteiden hintojen nousun ja heikon saatavuuden vuoksi valtion mailla luovuttiin Lapissa kivennäismaiden lannoittamisesta tänä vuonna. Lapin metsätalouskentässä venäläisen puun rooli ei ole ollut merkittävä, joten se näyttäisi olevan korvattavissa kotimaisella puulla.

Tervolan Louella Ammattiopisto Lappian, luonnonvarakeskuksen ja yritysten yhteistoiminta laajenee. Louella panostetaan jatkojalostuksen, lähiruuan ja paikallisten tuottajien osaamisen kehittämiseen. ProAgria Lappi ry:n toiminnan päättyessä palvelut ovat siirtyneet pääsääntöisesti entisen henkilöstön toteuttamiksi uusien organisaatioiden kautta. Hanketoiminnan osalta toiminta on siirtymässä Ammattiopisto Lappialle.

Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vaikutukset huomioiden

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja sen laaja-alaiset vaikutukset muodostavat epävarmuustekijän tulevalle työllisyyskehitykselle. Vielä vaikutukset eivät työllisyydessä ja työttömyydessä näy. Myönteisestä työllisyyskehityksestä huolimatta työllisten määrä ja työllisyysaste eivät työvoimatutkimuksen mukaan vielä alkuvuoden aikana yltäneet Lapissa aivan koronapandemiaa edeltävälle tasolle ja työvoimaan kuulumattomien määrä on jäänyt aiempaa korkeammaksi. Työttömyyden myönteinen kehitystrendi on jatkunut. Työttömien määrä on alkuvuoden aikana alittanut koronapandemiaa edeltävät luvut, ja elokuussa työttömien määrä alitti jo 8 000, mikä tapahtui edellisen kerran vuonna 1990.

Pk-yritysten arvio henkilökunnan määrän kehityksestä on heikentynyt alkuvuodesta. Yrityksistä kuitenkin edelleen joka viides arvioi henkilökunnan määrän kasvavan vuoden aikana, rakentamisessa joka kolmas ja matkailun järjestämis- ja varauspalveluissa kolme neljästä yrityksestä. Henkilöstön kehittämiseen ja koulutukseen panostetaan pk-yrityksissä. Nähtäväksi jää millainen vaikutus pk-yritysten arvioimilla Venäjän hyökkäyssodan kielteisillä vaikutuksilla on yritysten työvoimatarpeisiin. Henkilöstön sopeuttamisen tarvetta oli syksyn barometrissä kuitenkin vain 3 %:lla vastaajista.

Pitkäaikaistyöttömien määrä ja osuus työttömistä on edelleen korkea, vaikka pitkäaikaisyöttömyys laskee. Työnhakijoiden ikärakenne, osaamisvajeet ja työkykyyn liittyvät tekijät hidastavat työttömien työllistymistä. Aiempaa enemmän tulisi kiinnittää huomiota

osatyökykyisten ja vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien työvoimapotentialiin ja tukea heidän työllistymistä oikea-aikaisilla palveluilla.

Lomautettujen määrä on palautunut tyyppilliseen kausivaihtelukehitykseensä, jossa näkyvät vuosittain toistuvat määräaikaiset lomautukset. Uutena ilmiönä keväällä oli muutamat yksittäiset muutosneuvottelut, jotka johtuivat haastavasta työvoimatilanteesta. Elo-syyskuun aikana on ollut nähtävissä, että osa yrityksistä varautuu epävarmoihin tulevaisuuden näkymiin lomautuksia koskevilla muutosneuvotteluilla.

Elokuun lopussa Lapin työttömistä 640 oli vieraskielisiä ja 550 ulkomaan kansalaisia. Tilapäisen suojelun perusteella tulleita ukrainalaisia on ilmoittautunut työnhakijaksi noin 170, joista työttömiä 90. ELY-keskuksessa ja TE-toimistossa on edistetty työnhakijaksi rekisteröityvien ukrainalaisten palvelujen järjestämistä. Työnhaun tueksi käynnistettiin toukokuussa palveluohjaus, joka on tavoittanut lähes 400 työkäistä ukrainalaista. TE-palveluiden kautta on selvitetty työnantajien palvelutarpeita ukrainalaisten työllistymisen edistämiseksi. Yritykset ovat kiinnostuneita ukrainalaisista työvoimana, ja yhteydenottoja on ollut jo kymmeniinkin työnantajiin. Esimerkkejä onnistuneista työllistymisistä on eri puolilta Lappia. Toisaalta puutteellinen kielitaito sekä yhteisen kielen löytäminen ovat luoneet haasteita nopealle työllistymiselle.

Työvoiman kysyntä on jatkunut viime vuoden tapaan Lapissa ennätyksellisen vilkkaana. Työpaikkoja on ilmoitettu alkuvuoden aikana TE-palveluihin yli 37 400, mikä on lähes saman verran kuin koko viime vuonna. Määräaikaisten kausiluontoisten työpaikkojen lisäksi myös yli vuoden työmahdollisuudet ovat lisääntyneet, ja niiden osuus avoimista työpaikoista on kolmannes. Kysynnässä näkyvät vahvimmin palvelu- ja hoiva-alan sekä rakentamisen työvoimatarpeet. Matkailutyövoiman kysyntä on elpynyt, ja yritykset ovat tänä vuonna olleet aiemmin liikkeellä työvoiman rekrytoinnissa. Uusien työpaikkojen lisäksi työvoiman kysynnässä näkyy eläköityminen ja vaihtuvuus sekä yrityksissä että julkisella sektorilla. Kuntasektorilla tapahtuu iso muutos ensi vuoden alussa, kun yli 7 600 työntekijää siirtyy hyvinvointialueen palvelukseen. Henkilöstöpalveluyritysten rooli työvoiman hankintakanavana on laajentunut yhä useammille toimialoille.

Kemin biotuotetehdashankkeen rakentamisvaiheen työvoiman saatavuus on ollut merkittävä haaste, jota on tuettu Lapin TE-palvelujen projektitiimin yhteistyöllä Metsä Fibren ja aliurakoitsijoiden kanssa. Biotuotetehtaan rakentaminen on edennyt mekaanisten, sähkö- ja instrumentointiasennusten vaiheeseen. Syksyn aikana työntekijämäärä nousee korkeimmillaan yli 3 000 henkilöön. Kaikkiaan työmaalla on ollut töissä noin 8 500 eri työntekijää, joista 80 prosenttia suomalaisia. Asennustöiden edetessä ulkomaalaisten osuus hieman kasvaa. Rakennusvaihe on myös lisännyt paikallisten kaupan ja palvelualan yritysten kysyntää ja työvoiman tarvetta. Tehdas käynnistetään vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä, ja se tulee työllistämään koko suorassa arvoketjussaan Suomessa noin

2 500 henkilöä. Lisääntyvä puunhankinta luo uusia työpaikkoja metsänhoitoon, puun korjuuseen ja kuljetukseen. Metsä Forest valmistautuu kumppaneiden ja alihankkijoidensa kanssa rekrytoimaan uutta työvoimaa puunhankintaketjuun.

ÄRM-toimintasuunnitelman mukaisesti Kemiin tavoitellaan uudenlaisen yritystoiminnan kautta tuhannen uuden työpaikan syntymistä. Veitsiluotoon suunnitellaan tekstiilin kierrätykseen erikoistunutta tehdasta, jonka rakennusvaiheen työllisyysvaikutus on 120 työpaikkaa, ja tehdas tuo arviolta 270 uutta työpaikkaa vuodesta 2025 alkaen. Tehtaalle tarvitaan prosessinvalvonnan-, kunnossapidon ja laboratoriotyön osaajia. Kerrannaisvaikutuksina työpaikkoja syntyy kierrätysmateriaalin keräilyyn liittyen laajasti Suomeen. ÄRM-yhteistyön kautta on löydetty ratkaisuja Stora Enson Veitsiluodon tehtaalta irtisanotuille henkilöille.

Työvoiman kysynnän kasvu on entisestään lisännyt työvoiman saatavuushaastetta. Useampi kuin joka toinen työvoimaa hankkineista toimipaikoista ilmoittaa kokeneensa rekrytointiongelmia. Yleisen suhdannetilanteen jälkeen toiseksi merkittävin pk-yritysten yritystoiminnan kehittämisen este on osaavan työvoiman saatavuus. Työvoiman saatavuushaasteet kohdistuvat yhä useammille aloille ja useampiin ammatteihin yrityksissä ja julkisella sektorilla. Työntekijöiden vaihtuvuus on lisääntynyt, kun työpaikkoja on aiempaa enemmän tarjolla, ja työnhakijoilla on valinnanvaraa ja mahdollisuus halutessaan vaihtaa työpaikkaa. Matkailussa haasteita on lisännyt alalla työskennelleiden siirtyminen pandemia-aikana muille aloille tai koulutukseen. Useilla paikkakunnilla asuntopula voi muodostua työvoiman saamisen esteeksi.

Kesäkuun lopussa julkaistussa Lapin alueen toimijoiden yhdessä työstämässä [osaavan työvoiman saatavuuden toimenpidesuunnitelmassa](#) kuvataan työvoiman saatavuuden nykytila sekä arvio uusien toimenpiteiden tarpeesta. Suunnitelmaan on tunnistettu viisi teemaa: kohtaanto, osaaminen, alueiden veto- ja pitovoima sekä infra. Seuraavassa vaiheessa käydään keskusteluja, miten ja kuka lähtee viemään toimenpiteitä käytäntöön ja miten alueelle suunnattuja kansallisia ja EU-rahoituksia hyödynnetään suunnitelman toimeenpanossa. Teemasta käydään keskusteluja mm. ELY-keskuksen, TE-toimiston ja Lapin liiton seurakuntakierroksella kuntien virkamies- ja poliittisen johdon kanssa syksyn aikana.

Rekrytointitapahtumilla, niin livenä kuin verkossa toteutettavilla, edistetään työnantajien ja työnhakijoiden kohtauttamista. Matkailu- ja keittiöpuolella järjestetään erilaisia täsmärekrykoulutuksia helpottamaan alojen työvoimapulaa. Lapin koulutustarjonnassa monimuoto- ja etäopiskelumahdollisuudet tukevat koulutuksen saatavuutta. Osaamisen kehittämisessä korostuu yhä enemmän jatkuva oppiminen ja sen mahdollistaminen työssä oleville. Haasteena on muualta Lappiin opiskelemaan tulevien kiinnittäminen Lapin työmarkkinoille ja toisaalta muualla opiskelleiden saaminen hakeutumaan

aiempaa enemmän töihin Lappiin. Itä-Lapin kunnat ovat mukana esitetyssä alueellisessa opintolainahyvityskokeilussa.

ELY-keskus tukee hankkeillaan osaavan työvoiman saatavuutta ja työmarkkinoiden kohtaantoa. ESR-rahoitteisessa Koordinoiden rakennemuutokseen ja kohtaantoon -hankkeessa luodaan konseptia ja pilotoidaan erilaisia toimintatapoja työvoiman kohtaannon kehittämiseen huomioiden erilaiset työnhakijaryhmät. Hyvä työpaikka Lapissa -hankkeessa kehitetään mikro- ja pk-yritysten työhyvinvointia, pitovoimaa ja työnantajakuva Pohjois- ja Tunturi-Lapin palvelualan yrityksissä. Työterveyslaitoksen rahoittaman Osaavaa työvoimaa työyhteisö- ja kumppanuusverkostoilla -hankkeessa määritellään Pyhä-Luoston alueen osaavan työvoiman saatavuuden keskeisimmät kehityskohteet ja laaditaan alue- ja työyhteisökohtaiset kehittämissuunnitelmat.

Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton edistäminen on keskeinen osa osaavan työvoiman tarpeisiin vastaamista alueellisten asettautumispalvelujen kehittämisen ohella. Lapin ELY-keskus on käynnistänyt maahanmuuttostrategia 2030+ päivittämistyön. Strategia valmistuu joulukuussa 2022. Lappi on lisäksi ilmoittautunut mm. sote-lähtömaakoulutuksen yhdeksi pilottialueeksi. Valtakunnallisen Talent Boost –toimintaohjelman alueellinen toimeenpano on käynnistynyt. ELY-keskus kehittää yhteistyössä TE-palveluiden sekä alueellisten Talent Boost ja Hub -toimijoiden kanssa virtuaalista International House of Lapland -verkkoportaalia.

Kooste Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vaikutuksista

Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama kansainvälisen toimintaympäristön muutos vaikuttaa laajasti elinkeinoelämään ja myös aluekehittämisen lähtökohtiin. Osa vaikutuksista näkyy vasta pitkällä viiveellä.

- Vaikutukset elinkeinoelämään ovat toistaiseksi maltillisia. Epävarmuus tulevaisuudesta työvoiman saatavuuden haasteen kanssa kuitenkin jarruttaa yritysten kasvua ja uudistumista.
- Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset heikentävät luottamusta tulevaan vuosien ajan. Tällä hetkellä merkittävimpiä vaikutuksia ovat raaka-aineiden saatavuus, energiakriisi, polttoaineiden hintojen ja korkojen nousu sekä inflaatiokehitys, jotka heijastuvat laajasti eri toimialoille.
- Useat samanaikaiset poikkeustilat heikentävät ennustettavuutta voimakkaasti. Keskeiset alueelliset toimijat ovat tunnistaneet tarpeen yhteistyölle sekä alueellisten että valtakunnallisten tahojen kanssa.
- Pohjoismaiden välisen yhteistyön merkitys on lisääntynyt ja kiinnostus yhteistyötä kohtaan on kasvamassa. Yhteistyö Venäjän kanssa on loppunut.

- Yrityksillä on lisääntyvää tarvetta saada tilanteeseen liittyvää neuvontaa, sparrausta, konsultointia sekä kehittää omaa osaamista. Investointeja on siirtymässä ja osittain peruuntuu.
- Sota vaikutuksineen muodostaa epävarmuustekijän tulevalle työllisyyskehitykselle. Vielä vaikutukset eivät työllisyudessa ja työttömyydessä näy. Nähtäväksi jää millainen vaikutus pk-yritysten arvioimilla sodan kielteisillä vaikutuksilla on yritysten työvoimatarpeisiin.
- Kriisi vauhdittaa vihreää digisiirtymää ja ilmastonmuutoksen hillintää – Lapin elinkeinoelämän potentiaali on huomattava, ja sen merkitys korostuu uudessa tilanteessa, jossa omavaraisuus ja alueen turvallisuus nousevat entistä tärkeämmiksi myös investoinneissa.
- Ukrainalaisten maahantuloon liittyen vastaanottokapasiteettia on lisätty. Työnhakijaksi rekisteröityvien ukrainalaisten palvelujen järjestämistä on edistetty mm. palveluohjauksella. Esimerkkejä onnistuneista työllistymisistä on eri puolilta Lappia. Myös Venäjän osittaisen liikekannallepanon aiheuttamaan maahantuloon ja mahdollisiin turvapaikkahakemuksiin varaudutaan.

Ukrainan sota, huoltovarmuuskysymykset ja vihreän siirtymän kiihdyttäminen nostavat aiempaa vahvemmin esille esim. energiahankkeiden koko ketjun raaka-aineista lopputuotteiksi. Tällä voi olla vaikutusta Lapin kehittämisedellytyksille niin työvoiman saatavuuden, liikenneyhteyksien kehittämisen kuin viranomaismenettelyjen sujuvuuden kannalta.

Ote julkaisusta:

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2022:59
[Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2022](#)